

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celipoli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in oskerbuje razpošiljanje založništvo.

List 16.

V Ljubljani, 15. avgusta 1874.

Tečaj XV.

Kar se Anžek ni učil, tudi Anže ne zna.

Poleg verske odgoje je privaja k pokorščini pglavitni nalog družinski odgoji. Tukaj v družini je oče, je mati prva oblast, in če je družina dobro vrejena, gre ta versta od naj starejšega do naj mlajšega otroka. Pokorščina izvira iz veljave in spoštovanja. Spoštovanje otrok ima v naravi svoj vzrok, otrokom je prirojeno, čutijo namreč telesno in duševno prednost staršev mimo svoje, k njim pribeže, kedar strah napada njih serce, le k njim gredó, kedar potrebujejo nauka in sveta, in beseda starišev je otrokom božja beseda.

Otroci morajo ubogati. S tem se odvadijo slabih navad in vsajajo se jim dobre, ne da bi se otroci zavedali, „zakaj“. O privaji k pokorščini strinjajo se skoro vsi pedagogi. Kant govori o tem tako-le: „Od začetka mora otrok slepo ubogati. Nenaravno je, da otrok gospoduje s svojim vpitjem, in da močnejši uboga slabejega. — Otroke razvadijo, ako jim po volji store. To se godi tako dolgo, dokler so starišem za igračo, posebno pa ta čas, ko začnejo govoriti. Iz te razreje pa izvira velika kvar za vse življenje“. Nepogojna pokorščina je nezrelemu, nespametnemu otroku neogibljivo potrebna. Bila bi naj večja nespamet in neodpustna slabost, ko bi stariši skušali male otroke nagibati v pokorščino s tem, da bi jim razkladali vzroke, ali celo prosili ali pregovarjali jih, da bi to ali uno storili, to ali uno opustili. Stariši, ki otroke tako odgajajo, da jim vse na široko razlagajo, kedar od njih zahtevajo pokorščino, dobé sinove in hčere, ki si dovoljujejo vse mogoče napačnosti do starišev, ki jim jezikajo, in neskromno od vsakega povelja hoté vediti vzrok in izgovor, n. p. „tega ne vem, zakaj bi to storil?“ Ti so odgojeni à la

Rousseau. Vendar pa sam (Rusô) na drugem kraju piše o tem tako le: „Kaj je vendar bolj zopernega, bolj proti vsakemu redu, kakor uporen otrok, kateri vsem okoli sebe hoče ukazovati in si priderzne zapovedovati tem, brez katerih pogine, ako ga le zapusté. Kaj je bolj nespametnega, kakor če slepi stariši to termoglavnost odobrujejo, otroka še celo vadijo, da je trinog naj pred strežnicam, potem pa tudi njim samim.

Niemeyer daje o tem ta-le pravila: Otroci morajo od prvih let spoznavati, da je volja njih gojiteljev močnejša od njih, in da ga ni sredstva, da bi se ji odtegnili. Ko otrok rase na letih in pameti, naj bode tudi zapoved gojiteljeva podobna svarjenju dobrohotečemu. Otroku zapovedujemo, dečku dajemo vodila, mladenču svetujemo in njegova pokorščina naj prihaja bolj in bolj iz lastnega prepričanja in svobode.

Natanjčna naj bode tedaj pokorščina! Beseda, pogled in otrok mora ubogati brez obotavljanja: „Oče so zapovedali, mati so tako rekli“, več ni treba.

Da se pa otroci privadijo take pokorščine, treba je:

a) Pri odgoji naj bode v družini naj večja edinost. Stariši morajo medsebojno spoštovati povelja, katera dajejo otrokom in delati na to, da se spolnujejo. Kar oče zapove, to mora mati spoštovati, kar je mati zapovedala, to mora oče varovati. Otrok, katerega je mati kaznovala, naj ne najde pri očetu zavetja, ravno tako naj mati pokaže v svojem obnašanju, da jo žali, ko je bil oče razžaljen. Ako vidijo otroci razpor v poveljih; ako slišijo, da stariši drug drugega grajajo, da oče prepoveduje, kar mati zapoveduje, ali kedar celo vidijo, da namesto otroka mati dela, kar je oče zapovedal, potem od točne pokorščine ni duha niti sluha.

b) Stariši naj zapovedujejo, manj ko morejo; a kedar je potreba, naj se izreče povelje mirno, krotko in resnobno. Resnoba združena z mirom in ljubeznijo spreminja gojitelja v prijatelja; stariši, ki malo zapovedujejo, pa združujejo resnobo z ljubeznijo, uživajo pri svojih otrocih večjo ljubezen in spoštovanje od tistih, ki zmirom pridigujejo, pa pri tem kažejo veliko in škodljivo prijenljivost.

c) Zapovedi naj si bodo zmirom enake, in s stanovitnostjo je treba delati na to, da se spolnujejo. Kar je bilo danes prepovedano, ostane tudi jutri tako. Le doslednosti se podverže narava mladega človeka. Že otrok čuti, da se več more staviti na to, kar je terdno, močno in si ostaja zmirom enako, kakor na omahljivost, ki se vda vsakemu vtisu, in vlada le po samovoljnosti in termi. Bolj ko se prijenjuje, večkrat ko se zapovedi preklicujejo, toliko bolj težka je pokorščina.

d) Za neubogljivostjo naj pride kazen. Kdor svojega otroka resnično ljubi, in za njegovo dušo resnično skerbi, ga modro in resnobno strahuje; kajti gotovo je boljši, da otrok sedaj joka, ko ga stariši svare, kakor da bi stariši pozneje nad svojo in svojih otrok nesrečo jokali.

„Kdor ljubi svojega sina ga kaznuje“. Nepokorščina mora se kaznovati z vso ojstrostjo; kajti to ni zmota uma, ki je odpustljiva, niti pogrešek človeškega serca, ki se pregleda, marveč sklep spačene volje. Volja pa se mora odgojiti od prve mladosti, da otrok ne odraste, in ko bi hoteli pokorščino odlagati do tega časa, da bo otrok hodil v šolo, bi bilo prepozno; slabe navade bi se že toliko vkoreninile, da bi prevagala svojeglavnost. To si dobro skušamo učitelji mladine že prva leta njih šolanja. Koliko more šola opraviti, ko otroci pridejo v šolo že doveršeni svojeglavci i. dr.?

e) Opominovanje, svarjenje in kazen naj se združuje z ljubeznijo. Ubogati mora otrok, pa ne le zaradi kazni, ampak iz ljubezni. Ljubezen in strah naj oživlja serce otrokovo. Sama ljubezen ga spridi, strah ga naredi boječnega ali pa rodi v njemu notranji upor z videzno vdanostjo. Otrok naj se sicer le boji kazni; a dela naj iz ljubezni in dolžnosti, in kazen naj bo zadnji pripomoček odgoji, in naj se ne rabi poprej, dokler je še kaj sredstev do smotra. Redkeje ko je kazen, toliko več zda. Ker je očetovo in materno strahovanje naj težja iz med dolžnosti, je pa tudi treba naj večje zmernosti, potrpeljivosti in prizanesljivosti, ogibati se je treba vsake strasti, da se človek ne prenagli in prehudo ali preterdo ne kaznuje. — Otrok v zgodnji mladosti še ne pozna vzrokov, in samo opominovanje se ga malo prime; treba je, da se boji kazni in pričakuje plačila. Ko nekoliko bolj dozori, premišljuje in sodi, častitelnost se v njem zbudi. Le varovati je treba čutilo do časti, ako je hudo oškodovano, redkokrat se potem zaceli.

Ker smo nekaj govorili o izobraževanju verskega čuta in navade do pokorščine, bomo skušali še odgovarjati na vprašanje, kako morejo stariši pri odgoji na to delati, da otroci spoštujejo predpostavljene, sobrate in sploh da spoštujejo postave?

Peter Hitzinger

(Znojemski, Podlipaki)

v

slovstvu slovenskem.

XVI.

Kedar koli se je prikazala na književnem polju stvar, o kateri je Podlipski kaj vedil ali pisal, koj je poprijel tudi on in doverševal tako svoje poročila. L. 1856 št. 7 poprašuje v Novicah: Kje je stal stari Santicum? — ter odgovarja, da ondi, kjer stoji sedanji Kranj. — V razgovoru: „O besedi kuga“ piše l. 33 o njej nekoliko iz zgodovine, potem jo razlaga pa po etimologiji, po umoslovji in naravoslovji, v uče-